

Ekonomika cisterciáckého řádu

Cistericácká ekonomika

Manuální práce mnichů.

V souladu s počátky mnišství i s benediktovou řeholí.

Projev pokory pro mnichy (většinou ze šlechtických rodin).

V protikladu s benediktiny.

Cisterciácká spiritualita

- Hluboká zbožnost, protiklad okázalosti Cluny.
- Caritas- vše prostupující láska (k Bohu, přítomnost Boží lásky k člověku)
- Paupertas- chudý nejen mnich osobně, ale i prostředí ve kterém žije
- Simplicitas-jednoduchost staveb, vybavení kostela a kláštera, jednoduchost liturgie (hodinky, omezení počtu mší, reforma zpěvu)
- Manuální práce

Manuální práce

Odmítání bezpracných zisků běžných v dosavadních klášterech.

Nový způsob hospodaření, v němž by hlavní roli hrála práce členů řádu.

Vše, co mnich potřebuje, má vzejít z jeho práce.

Potraviny, oděv, řemeslné výrobky budovy, knihy atd.

Tyto úvahy u zrodu cisterciácké ekonomické teorie.

Není nikde explicitně napsána.

Cisterciácký hospodářský model

Kláštery nesmějí mít příjmy z oltářů, kostelů, pohřbů, různých typů desátků, z mlýnů, z vesnic, od vesničanů, z mýta.

Klášter smí vlastnit půdu a vlastní prací z ní získávat užitek, smí chovat dobytek.

Mniši smějí vlastnit pro svůj užitek vody, lesy, vinice, louky.

Cisterciácký hospodářský model

Grangie Fourcheret (Chaalis)

Půda má být spravována prostřednictvím hospodářských dvorů – grangií.

Grangium= sýpka

Pracovní silou konvrši.

Konvrši

Konvrši -pracovní síla řádu

Jiný denní rozvrh –základem práce, mše jen jednou za týden, ve všední den pouze jednoduché modlitby.

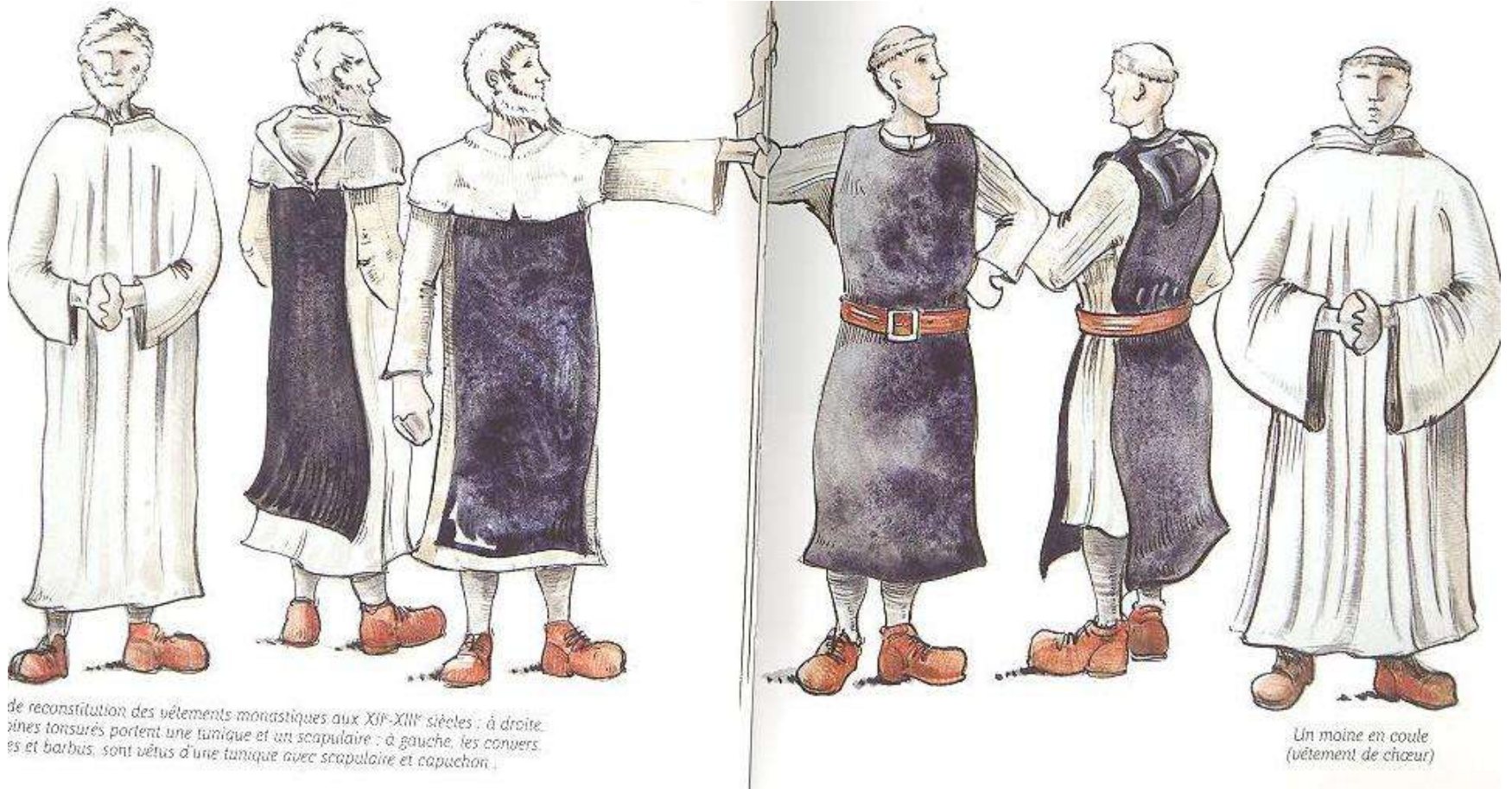
Většinou negramotní vesničané.

Pracovali a žili na grangiích, do kláštera (kostela) přicházeli jen v neděli.

Konvrši

a

mniši

de reconstitution des vêtements monastiques aux XII-XIIIe siècles : à droite, moines tonsurés portent une tunique et un scapulaire ; à gauche, les converses et barbus, sont vêtus d'une tunique avec scapulaire et capuchon.

Un moine en coule
(vêtement de chœur)

Teologický charakter cisterciácké ekonomiky

Požadavek života v pustině.

Mniši měli získávat především dosud neosídlenou půdu, kterou by cisterciáci vlastní prací kultivovali.

Klučení dosud neosídlené půdy a její obracení v kulturní krajinu mělo být vtiskováním Boží pečetě do pustých území.

Kolonizační role cisterciáckého řádu

Požadavek kultivace dosud neosídlené půdy v normativních pramenech, vedl V 19. a v první polovině 20. století historiky k přesvědčení o velké roli cisterciáků při osídlování. Především se jednalo o střední Evropu a oblasti na východ od Labe.

Po té, co se začaly zkoumat dějiny jednotlivých klášterů, ukázalo se, že tento předpoklad nebyl správný.

Cisterciáci nebyli významnějšími kolonizátory než jiné řády a v Čechách méně významní než panovník a šlechta.

Cisterciácký hospodářský model

- S myšlenkou života v pustině souvisel i požadavek autarktního hospodářství.
- Vše se mělo vyrobit na grangiích a v klášterních dílnách.
- Kupovat se mělo jen to, co panství neposkytovalo- např. suroviny, sůl apod.
- Klášter měl žít na samotě v uzavřenosti před vnějším světem.

Cisterciácký hospodářský model

Řádové předpisy zůstaly z větší části jen teorií.

Nepodařilo se je nikde plně realizovat.

Nejvíce v Clairvaux za života sv. Bernarda, jehož teologicko-ekonomické vize tento cisterciácký hospodářský model odráží.

Cisterciácký hospodářský model

- Principy cisterciácké ekonomiky známy z řádových pramenů.
- Jde však o prameny normativní, nikoliv o odraz skutečného života klášterů.

Cisterciácká ekonomika

- I v rané fázi kláštery vlastnily některé bezpracné příjmy , vlastnily poddané.
- Některé principy se však ujaly:
- Grangie, konvrši
- Kláštery záhy získaly z vlastní ekonomiky velké zisky.

Grangie

Vaulerant (Chalis)

Vaulerant

Viniční grangie Clos de Vougeot (Citeaux)

Viniční grangie Clos de Vougeot

Fontenay -kovárna, exteriér

Fontenay -kovárna, vodní systém

Fontenay -kovárna, interiér

Mlýn Cougnaguet (Alix)

Cisterciácká ekonomika

- V západní Evropě cisterciácká ekonomika úspěšná ve 12. století, dokud byl dostatek konvršů.
- 13. století- konkurence měst, nedostatek konvršské pracovní síly, úpadek ekonomiky.
- Zvětšující se rozpory mezi tím, co by si řád přál a jaká byla skutečnost, vedly k tomu, že principy specifické cistercké ekonomiky byly poměrně brzy, ještě v průběhu 13. století, postupně odvolány.
- Za počátek změn i v úrovni teoretické lze chápat usnesení generální kapituly z roku 1208, které dovolovalo dát cisterciákům půdu do pronájmu a pobírat z ní dávky .

Ter Doest (Les Dunes)
Grangie 14. století

Cisterciácká ekonomika

- Cisterciácká specifika se více ujala ve Francii a obecně v západní Evropě než v méně vyspělých oblastech střední a středovýchodní Evropy.
- V těchto zemích od počátku existence klášterů základem ekonomiky příjmy z vesnic a další bezpracné zisky.
- Vlastní hospodářství (grangie)- existovalo také, ale v menším rozsahu než v západní Evropě.
- Méně konvršů.

Lehnin, sýpka v areálu kláštera

Vodní systémy

